

§ 8**Mer relevant än någonsin. Biblioteksplan
för Stockholms stad 2022–2025**

Remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2021/850

Beslut

1. Utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Ärendet

Förvaltningen anmälde ärendet i ett tjänsteutlåtande från den 1 september 2021, dnr 1.6.1–5076/2021

Kommunstyrelsen har remitterat ett förslag till Biblioteksplan för Stockholms stad till utbildningsnämnden. I förslaget stakas riktningen ut för stadens folkbiblioteksverksamhet för den kommande fyraårsperioden. I biblioteksplanen formuleras behovet av fem strategiska förflyttningar, i syfte att underlätta och utveckla mötet mellan bok och användare samt i övrigt utveckla folkbibliotekens viktiga samhällsuppdrag.

Utbildningsförvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till förslaget. Förvaltningen uppskattar planens tydlighet avseende bibliotekens prioriterade målgrupper och välkomnar utvecklad samverkan mellan förskola/skola och folkbibliotek. Förvaltningen anser dock att planens skrivningar om skolbibliotek bör stämma bättre överens med stadens skolbiblioteksplan, framför allt i fråga om skolbibliotekens uppdrag och bemanning.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stöd kring lärande och elevhälsa i samverkan med förskoleavdelningen, grundskoleavdelningen och gymnasieavdelningen.

Ärendet har behandlats i samverkan med de fackliga organisationerna den 14 september 2021. Ärendet har även behandlats av utbildningsnämndens råd för funktionshinderrådet vid sammanträdet den 15 september 2021.

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningen föreslår utbildningsnämnden att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämna det till kommunstyrelsen som svar på remissen. Beslutet föreslås justeras omedelbart med hänsyn till remissens svarstid.

Yrkande

Ordföranden yrkade bifall till förvaltningens förslag.

Vice ordföranden Kadir Kasirga m.fl. (S) och Tina Kratz m.fl. (V) framlade ett eget förslag till beslut och yrkade bifall för detta.

Beslutsgång

Ordföranden ställde yrkandena mot varandra och förklarade sig finna att nämnden beslutat i enlighet med förvaltningens förslag.

Reservation

Vice ordföranden Kadir Kasirga m.fl. (S) och Tina Kratz m.fl. (V) reserverade sig mot nämndens beslut till förmån för eget förslag:

Förslag till beslut

1. Att förslaget till biblioteksplan 2022–2025 godkännes delvis.
2. Att utbyggnaden av nodbibliotek inte får ske på bekostnaden av de lokala biblioteken.
3. Att barnlitteraturen delvis undantas från den gemensamma samlingen.
4. Att däröver anföra följande

Förslaget på biblioteksplan för 2022–2025 är en genomarbetad och gedigen produkt som bygger på ett arbetssätt där man lyssnat på Stockholmnarnas erfarenheter och behov av biblioteksverksamheten i staden. Biblioteksplanen är fylld av berättelser som visar på hur viktigt biblioteket är som samhällsinstitution och hur stolta vi ska vara över den fantastiska biblioteksverksamhet vi har idag.

Staden växer, biblioteksbesökarnas och läsarnas beteendemönster har förändrats kraftigt över tid vilket fodrar att biblioteken behöver anpassa sin verksamhet för att möta stockholmarna på ett bättre sätt. Vi delar därför biblioteksplanens lovvärda ambition om att göra biblioteken mer relevanta än någonsin och det finns ett behov av att stärka bibliotekens förutsättningar för att klara av sitt oerhört samhällsviktiga och omfattande uppdrag. Det handlar både om stärkt finansiering och att ta kliv framåt för att Stockholms bibliotek ska ligga i framkant nationellt och hålla högsta möjliga kvalitet.

Vi vill dock vara tydliga med att strategiska förflyttningar behöver ske varsamt och med eftertanke. När biblioteken får ett förändrat uppdrag på strukturell nivå måste man säkerställa att

det inte sker på bekostnaden av en likvärdig tillgång till biblioteken för alla stockholmare oavsett utbildningsbakgrund eller var i staden man bor.

När det gäller de nya strategiska förflyttningar som presenteras i biblioteksplanen är vi i grunden positiva till förslagen, men vi ser att det finns risker och utmaningar som utan noga avvägningar och fullgod finansiering kan leda till oönskade effekter.

Från bibliotekets bestånd till stockholmarnas samling
Det finns flera vinster att göra när biblioteken går från ett lokalt bestånd till en gemensam boksamling. En modern logistikkedja där det blir lättare för användarna att beställa böcker kan innebära förbättrad service och effektiviseringar av biblioteksverksamheten där mängden transporter minskas och resurser frigörs till att förbättra programverksamheten.

Däremot finns det problem och risker med att från lokala bestånd till en så kallad flytande samling. För att en flytande samling ska fungera fullt ut och stärka likvärdigheten behöver beteendemönstret se liknande ut i hela staden, vilket inte är fallet idag. Om boende i innerstaden i högre grad beställer och efterfrågar böcker av olika kategorier än vad boende i våra ytterförorter gör kommer böcker att koncentreras till biblioteken som ligger centralt. Det skulle vara förödande.

Särskilt viktigt är det att barnböcker inte ingår i stadens gemensamma bestånd utan att varje enskilt bibliotek har en barnavdelning där böckerna ingår i det egna beståndet. Det finns skäl till att fundera noggrant vilka andra typer av böcker som bör ingå i bibliotekens egna bestånd för att motverka de negativa sidorna med att ha en flytande samling.

Från biblioteket mitt i byn till bibliotek i hela staden
Vi ställer oss i grunden positiva till att varje stadsdelsområde har ett nodbibliotek som kan erbjuda ett bredare utbud av böcker och programverksamhet. Däremot ställer vi oss starkt kritiska till att den här utvecklingen sker på bekostnad av våra mindre lokala bibliotek.

Biblioteket mitt i byn har inte tappat relevans. Tvärt om menar vi att ett levande lokalt bibliotek i närområdet är viktigare än någonsin. Ett bemannat bibliotek med en god programverksamhet, särskilt för barn och unga, ska vara hjärtat av våra lokalsamhällen där alla medborgare känner sig välkomna. Den här mandatperioden har samhällsservicen i staden försämrats på många platser, särskilt i våra ytterförorter.

En reduktion av de lokala biblioteken skulle vara ett dråpslag i det avseendet på många platser.

Vidare går och cyklar många barn och föräldrar till sitt lokala bibliotek för att låna böcker. Hur många av dessa skulle ta sig till ett nodbibliotek en eftermiddag efter förskolan när det lokala biblioteket inte finns kvar eller har minskad tillgänglighet? Att lägga ner, ta bort bemanningen eller reducera tillgängligheten till dessa skulle skapa oerhört negativa effekter för barnens läsande, läskunnighet och den lokala samhällsservicen som biblioteken är en essentiell del av.

Biblioteksverksamheten har varit nedprioriterad under den här mandatperioden och den grönbå majoriteten har inte ens klarat av att finansiera en renovering av Stadsbiblioteket. Det är mycket oroande givet den ökade kostnadsbild som en utbyggnad av nodbiblioteken skulle innebära. Därför förutsätter vi att biblioteksplanen möts upp av en stärkt finansiering som möjliggör för utvecklingen av nodbiblioteken samtidigt som vi också stärker våra lokala bibliotek.

Från kopieringsrum till samhällsuppdrag

Biblioteken är en plats som många olika typer av människor söker sig till för ärenden som inte har med läsning eller utlån av medier av olika slag att göra. Samhällsservicen som biblioteken erbjuder i form av vägledning, stöd av olika slag och tillgång till datorer, kopiatorer och wi-fi är mycket uppskattad och viktig för många stockholmare.

Vi ställer oss positiva till att den här delen av bibliotekens verksamhet lyfts upp i biblioteksplanen, men vi hade önskat att man tog ett ytterligare kliv och föreslog att varje bibliotek också ska ha ett medborgarkontor. På flera platser är bibliotek och medborgarkontor samlokaliserade och vi anser att det finns goda skäl att höja ambitionsnivån för samhällsservicen för alla stadens bibliotek.

Vidare anger biblioteksplanen att all verksamhetsutveckling bör utgå från att utforma en så inkluderande verksamhet för så många som möjligt. Biblioteket beskrivs som en plats som ska vara inbjudande, trygg och tillgänglig för alla. En plats med tydlig struktur för det trygghetsskapande arbetet - och med ett tydligt uppdrag om att anpassa sig till användarnas behov. Exempelvis lyfts Barnrättsperspektivet på ett tydligt sätt, men däremot lyser HBTQ+ perspektivet med sin frånvaro.

För att biblioteken fortsatt ska kunna bidra till att en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och mångfald så krävs det också att det finns en bredd bland de prioriterade målgrupperna. Biblioteken är samhällsviktig aktör och deras aktiva arbete för hbtq+ personer kan göra stor skillnad för den enskilda att

inkluderas i staden. Svensk biblioteks förening har bland annat utformat en guide för bibliotekens arbete med just hbtq+ frågor, med syfte att inspirera verksamma inom bibliotekssektorn.

Där beskrivs bland annat vikten av ett medvetet inkluderande för att bättre kunna skapa en miljö där alla känner sig välkomna, och trygga. Dit når biblioteken genom kompetensutveckling och normkritiska perspektiv som är viktiga inte bara för det direkta arbetet i biblioteksrummen utan också vid marknadsföring, rekrytering och planering. Att inkludera och synliggöra hbtq+ perspektivet i biblioteksutvecklingen, och prioritera det i föreningens arbete, bör vara en självklarhet. Inte ens biblioteken är fria från hot och våld, och vi har de senaste åren sett flera exempel runt om i landet på när extrema krafter försöker inskränka de mänskliga rättigheterna genom att påverka vilka flaggor som får hängas upp mm.

Slutligen delar vi de synpunkter som utbildningsförvaltningen lyfter gällande skrivningarna om skolbiblioteken under avsnitt 1.6. De bör vara mer samstämmiga med skolbibliotekens skrivningar gällande skolans ansvar för skolbibliotek och personal i skolbibliotekens utbildningsbakgrund.

Särskilt uttalande

Martin Westmont (SD) anmälde ett särskilt uttalande enligt nedan:

Sverigedemokraterna ser positivt på att det presenteras en plan för bibliotekens framtid i Stockholms stad. Den centrala utgångspunkten för alla bibliotek har varit och bör vara att vara en plats för förkovring och kunskapsspridning. I tider av förändrade konsumtions- och levnadsmönster är det av stor vikt att föra diskussioner om hur vi kan bevara och värna centrala institutioners roll i framtiden. Bibliotekens roll att bevara viktig litteratur och blivit än mer viktigt då alltmer digitaliseras.

Biblioteken har en central roll att spela i att skapa mötesplatser och erbjuda kunskap för de som annars kanske inte har tillgång till det. Inte minst är det en avgörande resurs för de i behov av tekniskt stöd. Stockholms stadsbibliotek är lika gammalt som den svenska demokratin och Sveriges bibliotekstraditioner är en del av den svenska kulturen. I och med de samhällsutmaningar som den förda politiken har skapat så ser vi att bibliotekens roll blir allt viktigare i att sprida kunskap om svensk kultur och historia till nya generationer.

Vidare ställer vi oss skeptiska till förslaget om ”förtroendeöppet”, ett koncept som syftar till att hålla biblioteken öppna utan närvarande personal. Stadens bibliotek

har haft problem med ungdomsgäng på våra bibliotek som bidragit till en otrygg och ogästvänlig miljö för övriga besökare.